

DEKLARACJA LEGIONOWSKA

Związku Powiatów Polskich

Polska stoi obecnie wobec poważnych wyzwań, do których należą między innymi: depopulacja wielu obszarów kraju, zmiana modelu funkcjonowania administracji, wynikająca z rosnących oczekiwań obywateli co do możliwości partycypacji w podejmowaniu decyzji publicznych, rozwój wielopoziomowego zarządzania i modeli sieciowych ukierunkowanych na współpracę jednostek samorządu terytorialnego, rozwój e-administracji. Czynniki te będą miały coraz mocniejszy wpływ na funkcjonowanie samorządu terytorialnego, w tym samorządu powiatowego.

Dlatego, nowe rozwiązania wzmacniające samorządy w Polsce, są naszym zdaniem konieczne, a zaniechanie ich wprowadzenia, skutkować będzie osłabieniem dynamiki wzrostu i rozwoju kraju. Już dziś musimy zatem zastanowić się nad tym, jakie zmiany będą niezbędne w perspektywie najbliższych kilkunastu lat, dla utrzymania i wzmocnienia pozytywnych tendencji rozwojowych.

Refleksja ta jest tym bardziej uzasadniona, że ostatnie lata to okres, w którym zamiast wzmacniania roli powiatów byliśmy świadkami ich osłabiania.

Mimo wielu propozycji korporacji samorządowych, w tym Związku Powiatów Polskich, nie przeprowadzono obiecywanej reformy systemu dochodów jednostek samorządu terytorialnego. W efekcie do dziś opieramy swoje funkcjonowanie na systemie, który już na starcie nie zapewniał środków na właściwe finansowanie przypisanych powiatom zadań. Kolejne lata, w których z jednej strony nastąpiły zmiany przepisów podatkowych zmniejszających efektywny poziom dochodów, a z drugiej otrzymywaliśmy kolejne zadania bez adekwatnych środków finansowych, pogorszyły kondycję finansową polskich samorządów. Jako przykład podać można, że wbrew zapisom Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego, polskie powiaty nie posiadają władztwa podatkowego.

Zgodnie z art. 167 ust. 1 Konstytucji RP, jednostkom samorządu terytorialnego zapewnia się udział w dochodach publicznych odpowiednio do przypadających im zadań. Od wielu już lat ze strony jednostek samorządu terytorialnego padają liczne przykłady przekazanych do realizacji zadań bez zabezpieczenia odpowiedniego poziomu ich finansowania. Prowadzi to do kryzysu funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego. Z tego względu nieodmiennie podkreślamy konieczność opracowania nowego systemu dochodów gmin, powiatów i województw.

Nowy system powinien – w miarę możliwości – wyznaczać wydajne źródła dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego, zapewniając jednocześnie dochody transferowe w wysokości dającej wszystkim samorządom możliwość zagwarantowania

mieszkańcom dostępu do podstawowych usług publicznych. System ten musi w większym stopniu pozostawiać samym zainteresowanym jednostkom samorządu elastyczność w kształtowaniu dochodów.

W zakresie finansów konieczne jest też uruchomienie prac nad ustaleniem standardów kosztowych wykonywania zadań publicznych, przede wszystkim w oświacie, pomocy społecznej, transporcie, mieszkalnictwie, gospodarce komunalnej. Niezbędne jest zdefiniowanie minimalnego standardu usług publicznych, których wykonanie powinno zostać objęte przez państwo gwarancją finansowania.

Postulujemy także o urealnienie statusu dochodów z udziałów w PIT i CIT jako dochodów własnych, najlepiej poprzez nadanie im charakteru dodatków samorządowych (gminnych, powiatowych i wojewódzkich) do państwowych podatków dochodowych, ustalanych swobodnie przez samorządy w ustawowych granicach.

Jednym z najtrudniejszych do rozwiązania problemów jest kwestia funkcjonowania i finansowania szpitali powiatowych. W tej sprawie oczekujemy zdecydowanych działań administracji rządowej, a szczególnie zdefiniowania długookresowej polityki zdrowotnej państwa, w której określona zostanie między innymi rola i zadania szpitali powiatowych.

Nie znajdujemy uzasadnienia dla odejścia od pierwotnej idei zespolenia pod kierunkiem starosty powiatowych służb, inspekcji i straży. Zamiast wzmacniać tego typu powiązania, z administracji zespolonej w całości została wyłączona inspekcja weterynaryjna, a osłabione zostało zespolenie Policji oraz inspekcji sanitarnej.

Nie sposób też nie wspomnieć o osłabianiu potencjału poszczególnych powiatów i miast powiatowych poprzez likwidację kolejnych instytucji ważnych dla wspólnot lokalnych. Najbardziej dobitnym tego przykładem jest zniesienie z dniem 1 stycznia bieżącego roku 79 sądów rejonowych i komunikowane od czasu do czasu zamiary likwidacji kolejnych instytucji państwowych na poziomie powiatu.

Konstytucja RP w art. 15 ust. 2 stanowi, że zasadniczy podział terytorialny państwa jest skorelowany z zakresem zadań powierzonych do wykonywania poszczególnym jednostkom terytorialnym. Nie mamy wątpliwości, że określone zadania będą mogły być racjonalnie realizowane jedynie dla dostatecznie dużej wspólnoty terytorialnej. Tymczasem, jak wskazują prognozy Głównego Urzędu Statystycznego najbliższe dziesięciolecie będą okresem istotnego zmniejszenia się liczby ludności Polski.

Poza obszarami metropolitalnymi przełoży się to na znaczący spadek liczebności poszczególnych gmin i powiatów – sięgający w skrajnych przypadkach nawet do 1/3 obecnej liczby. Za konieczne uznajemy zatem podjęcie działań ukierunkowanych na wspieranie i promowanie rozwiązań służących wzrostowi demograficznemu oraz zapobieganiu niekorzystnym tendencjom w tym obszarze.

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego stawia nowe wyzwania przed władzą publiczną. Nie może już ona działać w sposób arbitralny, lecz jest zobowiązana do podejmowania działań na rzecz szerokiej partycypacji. Oznacza to, że należy promować mechanizmy współdecydowania w sprawach istotnych dla wspólnot mieszkańców i uspołeczniania procesu planowania budżetu (w tym również poprzez wprowadzenie elementów budżetu partycypacyjnego).

Ogromną szansą na przebudowę mechanizmów działania administracji publicznej jest rozwój technologii informatycznych. W dzisiejszych czasach we wszystkich przypadkach

nie wymagających prowadzenia wizji lokalnej, nie ma już niezbędnego związku między miejscem świadczenia usług administracyjnych, a miejscem, którego usługa ta dotyczy. Sama realizacja usług administracyjnych powinna mieć miejsce w urzędach wspólnych prowadzonych dla kilku jednostek samorządu. Efektem byłyby poprawa jakości i efektywności realizacji usług. Dlatego oczekujemy od administracji rządowej stworzenia skutecznych mechanizmów prawnych i finansowych, pozwalających na budowanie przez powiaty tego typu nowoczesnej administracji.

W naszej ocenie konieczne są zmiany we wskazanych obszarach, a także wielu innych, określonych w dokumentach programowych Związku Powiatów Polskich.

Prezes Zarządu
Związku Powiatów Polskich

Marek Trams

